

Boahku koronavirusa vuostá

– Comirnaty (BioNTech ja Pfizer)

Dieđut dutnje geasa dát boahku lea fálluojuvvon

Ođđa koronavirus dagaha dávdda mii čuohcá vuoiŋahagaide. Leat olugat geat eai oaččo dahje geaidda šaddet geahppa dávdamearkkat, muhto soapmásat buohccájit duođalaččat. Boarrásepmosiin ja sis gain leat muhttin eará dávddat jo ovddežis lea stuorámus riska buohccát duođalaččat dahje jápmit. Koronaboahkuheapmi eastada koronadávdda. Ulbmil lea suodjalit heakka ja dearvvašvuoda.

Geat sáhttet oažžut dán koronaboahku?

Olbmot geaidda dát boahku ávžžuhuvvo nationála boahkuprogramma bokte, sáhttet oažžut boahku go vuoruhánlisttu mielde lea sin vuorru boahkuhuvvot.

Fálaldat guoská olbmuide geat leat Norggas. Boahku lea nuvtá ja eaktodáhtolaš.

Gos sáhtán boahkuhuvvot?

Geahča dieđuid du gieldda neahttasiidduin geaidda boahku vuosttamuzžan fálluojuvvo, mo dat čađahuvvo ja goas.

Ná dáhpáhuvvá boahkuheapmi

Boahku biddjo gihtii gardnjila bajábeallái. Boahku addo guovtti dosain, galget gollat 21 beavvi boahkuhemiid gaskka. Lea dehálaš ahte boahkuhuvvot nuppi dosain biddjojuvvon áiggi. Ovdal boahkuheami jerrojuvot leatgo dearvvas ja jus ovdal leat reageren boahkuheapmái. Muite mitalit jus leat áhpeheapme, dus lea allergiija, geavahat dálkasiid dahje jus leat eará dearvvašvuodáváttisvuodát. Lea dábálaš manjit boahkuheami jus lea fáhkka buohccán ja go lea feber badjel 38 °C. Manja boahkuheami gohččojuvvot vuordit unnimusat 20 min ovdal vuolggát.

Mo dát boahku doaibmá?

Boahkus lea daid tiippalaš koronavirusbiikkaid ráhkadanneava (sátnedoalvu-RNA). Dat dagaha ahte rumaš ráhkada eahpeváralaš kopijaid dáid biikkain maiguin dávddaid vuostálastinnákca sáhtta hárhallat. Nie oahppá rumaš dovdat ja suodjalit albma koronavirusa vuostá jus njoammuduvvo. Rumaš suddada boahku sátnedoalvu-RNA johtilit almmá váikkuhit árbeávdnasa.

Boahkus eai leat ealli virusat ja dainna ii šatta koronainfekšuvdna rupmašii. Koronaboahku eastada. Dat ii dálkkot koronadávdda man jo lea ožžon.

Dát vuohki ráhkadit boahkuid olbmuide njoammudávddaid vuostá ii leat dahkkon ovdal, muhto lea oahpes teknologija ja geavahuvvo dálkkodit borasdávddaid.

Man bures doaibmá boahku?

Boahku suodjala dávdda vuostá mii bohciida ođđa koronavirusa geažil. Jo vahku manja nuppi dosa, lei 95 % boahkuhuvvon olbmuin suodjalus. Leat unnán dieđut

boarrásepmosiid hárrái. Dutkosat geažuhit ahte boahku dasa lassin suodjala koronadávdda vuostá mii lea nu duođalaš ahte ferte oažžut divššu buohcciviesus. Mii eat vuos dieđe man guhká suodjalus doaibmá. Jus suodjalus hedjona áiggi badjel, sáhtá šaddat addit ođasmahttindosaid. Danin go boahku hehte dávdda, de dat maiddái hehte njoammuma leavvamis, muhto mii eat vel dieđe man muddui. Danne lea dehálaš ain čuovvut gustovaš njoammuneastadanrávvagiid.

Liigeváikkuhusat

Dutkosiin mat leat dahkkon, leat mis ollu dieđut liigeváikkuhusaid birra mat leat dábálaččat ja eai nu dábálaččat sis geat leat boahkuhuvvon. Mii eat sáhte dadjat ahte eai gávdno hárvanaš liigeváikkuhusat dahje liigeváikkuhusat mat bohciidit easkka guhká maŋŋá boahkuheami. Eanaš liigeváikkuhusat bohciidedje vuosttaš beivviid boahkuheami maŋŋá, ja jávke moatti beaivvis:

- Eatnašiin geat leat boahkuhuvvon bávččaga gokko boahku lea čuggejuvvon.
- Eará dábálaš liigeváikkuhusat leat váibasat, oaivebávččas, deahkkebákčasat, ahte galbmo, láđasbákčasat ja feber. Lea dábáleabbo ahte dát liigeváikkuhusat bohciidit nuppi dosa maŋŋá.
- Lea hárvanat ahte vuorrasat vásihit liigeváikkuhusaid go nuorra rávesolbmot.

Eanaš háviid ledje geahppa dahje moderáhta liigeváikkuhusat. Vuolles 5 % ožžo liigeváikkuhusaid mat ledje giksin muhto eai lean váralaččat, muhto mat váikkuhedje sin árgabeaivái dan moadde beaivvi go biste. Dát lei dábáleabbo nuppi dosa maŋŋá ja nuorat olbmuid gaskkas.

Maid galggan dahkat jus oaččun liigeváikkuhusaid?

Jus vásihat vuorddekeahces, garra dahje bistevaš liigeváikkuhusaid, maid jáhkát šaddan boahkuheami geažil, berret váldit oktavuoda doaktáriin dahje eará dearvvašvuodabargiin vai oaččut árvvoštallama ja rávvagiid. Dearvvašvuodabargit leat geatnegahtton dieđihit duođalaš dahje amas reakšuvnnaid birra maid ballet bohtet boahkuheamis. Sáhtát ieš maid sáddet dieđáhusa helsenorge.no bokte

Evttolaš dohkkeheapmi

Dát koronaboahku lea testejuvvon stuorra dutkosiin mas mánga duhát olbmo leat ožžon boahku. Dutkkus lea čađahuvvon seamma vuogi mielde go eará boahkut, muhto lea oanehat áicanáigi. Dálkkaseiseválddit leat addán boahkui evttolaš dohkkeheami. Dat mearkkaša ahte leat doarvái dieđut árvvoštallat ahte boahkus lea mealgat stuorát ávki go riska, muhto ahte boahkobuvttadeaddjit fertejit joatkit dutkat ja addit dieđuid dálkkaseiseválddiide dađistaga dutkkadettiin.

Makkár boahkuid lean váldán?

Go oaččut koronaboahku de dat registrerejuvvo Nasionála boahkuregistarii SYSVAK:i. Gávnnat dieđuid helsenorge.no:

Háliidatgo diehtit eanet?

Jeara áinnas iežat doaktáris, sis geat boahkuhedje du dahje eará dearvvašvuodabargiin. Geahča maid Álbmotdearvvašvuodainstituhta neahttasiidduin: <https://www.fhi.no/kvp>